

Czy i w jaki sposób gminy informują mieszkańców Małopolski o uchwale antysmogowej?

Wiedza na temat uchwały antysmogowej

Uchwała antysmogowa dla województwa małopolskiego została przyjęta w dniu 23 stycznia 2017 r. Wprowadza następujące przepisy dotyczące ochrony powietrza:

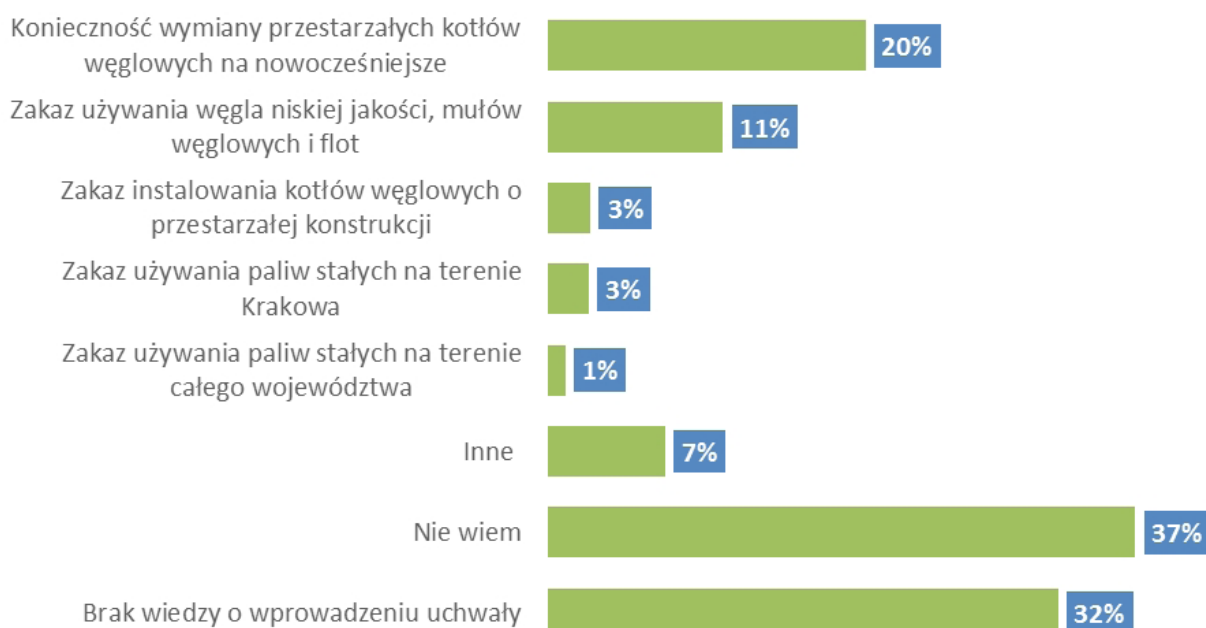
Na obszarze Małopolski od 1 lipca 2017 roku obowiązuje zakaz stosowania paliw złej jakości, zakaz instalowania nowych wysokoemisyjnych źródeł (kotłów/pieców/kominków poniżej wymagań ekoprojektu) oraz stopniowy nakaz wymiany przestarzałych urządzeń grzewczych:

- do końca 2022 r. konieczna jest wymiana kotłów, które nie spełniają żadnych norm emisyjnych,
- do końca 2026 r. należy wymienić kotły, które spełniają podstawowe wymagania emisyjne, czyli posiadają klasę 3 lub klasę 4 według normy PN-EN 303-5:2012,
- w przypadku kominków do końca 2022 r. konieczna jest wymiana (lub doposażenie w instalację odpylającą) tych niespełniających wymagań ekoprojektu lub o sprawności cieplnej poniżej 80%.

Aby mieszkańcy wdrażali nakazy i zakazy określone w uchwale, w pierwszej kolejności muszą być świadomi jej istnienia i tego jakie regulacje wprowadza. **Badania przeprowadzone przez Krakowski Alarm Smogowy w marcu 2018 roku wskazują, że świadomość zapisów uchwały jest bardzo niska.**

Odpowiadając na pytanie o przedstawienie konkretnych zapisów uchwały antysmogowej jedynie 20% ankieterowanych Małopolan wymieniło konieczność likwidacji przestarzałych kotłów węglowych, a 11% odniosło się do zakazu używania opadów węglowych. Niemal 40% nie było w stanie podać żadnego zapisu, a kolejne ponad 30% w ogóle nie słyszało o istnieniu uchwały antysmogowej.

Czy wie Pan(i) jakie są główne postanowienia tej uchwały?

Zakres analizy

Za wdrażanie uchwały antysmogowej odpowiedzialne są różne podmioty, w tym gminy. Jednym z działań, które powinny być realizowane jest informowanie o nowych przepisach jakie wynikają z uchwały i jakie nakłada ona obowiązki na mieszkańców. W celu sprawdzenia jak gminy poradziły sobie z tym zadaniem Krakowski Alarm Smogowy zawnioskował do wszystkich gmin w Małopolsce o udostępnienie informacji o działaniach jakie podjęto w celu poinformowania mieszkańców gminy o wprowadzeniu uchwały antysmogowej. Zapytania wystosowano 2 sierpnia 2018, a więc półtora roku po przyjęciu uchwały oraz rok po tym jak zaczęły obowiązywać jej pierwsze zapisy.

W szczególności poproszono o udostępnienie informacji:

- a) w jaki sposób gmina informuje o uchwale antysmogowej na swoich stronach internetowych i profilach społecznościowych,
- b) jakie publikacje (ulotki, plakaty, broszury) gmina wydała w celu poinformowania mieszkańców o uchwale antysmogowej,
- c) jakie działania medialne podjęła gmina w celu poinformowania mieszkańców o uchwale antysmogowej,
- d) jakie spotkania, szkolenia, warsztaty gmina zrealizowała w celu poinformowania mieszkańców o uchwale antysmogowej,

Podsumowanie odpowiedzi

Na wniosek odpowiedziały praktycznie wszystkie gminy – jedynie 7 nie udzieliło odpowiedzi. Niemniej jedynie nieliczne odpowiedzi zawierały wyczerpującą ilość informacji na zadane pytania. Zazwyczaj udzielone informacje były lakoniczne, bez szczegółów czy załączników. W przypadku braku informacji na któreś z pytań założono, że działania te nie zostały wykonane.

Szerszych odpowiedzi udzieliły między innymi Bochnia, Skawina, Słomniki, Zielonki, miasto Gorlice, miasto i gmina wiejska Nowy Targ, Radziemice, Żabno, miasto i gmina wiejska Oświęcim, Miechów, Andrychów, Limanowa, Siepraw, Chełmec, Stryszów, Gromnik, Wadowice, Wieprz, Niepołomice, Kraków.

Gminami, które nie podjęły żadnych albo prawie żadnych działań są: Łapanów, Uście Gorlickie, Ropa, Bobowa, Mędrzechów, Gnojnik, Dobra, Jodłownik, Kamienica, Łukownica, Niedźwiedź, Słopnice, Tymbark, Książ Wielki, Raciechowice, Słaboszów, Spytkowice (powiat wadowicki), Tokarnia, Wiśniowa, Krynica, Grybów, Kościelisko, Klucze, Trzyciąż, Polanka Wielka, Maków Podhalański, Budzów, Bystra-Sidzina, Jordanów, Zawoja, Biały Dunajec.

Ciekawym przypadkiem jest gmina Kozłów, od której odpowiedź jest następująca:

„Gmina Kozłów położona jest na obszarze o niskiej koncentracji przemysłu, w związku z tym nie ma większego problemu z zanieczyszczeniami”.

Gmina ta nie udzieliła odpowiedzi na zadane pytania, wspomniała jedynie, że w gminie powstał plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Kozłów.

Podobnie sytuacja wygląda w gminie Stryszawa:

„Gmina nie prowadzi działań medialnych, szkoleniowych uznając je za mało skuteczne. Najbardziej skutecznym sposobem jest dofinansowanie do wymiany pieców z budżetu państwa co z roku na rok jest niestety coraz mniejsze.”

W większości gminy ograniczyły się do zamieszczenia informacji na stronach internetowych. Jedynie 29 gmin tego nie uczyniło. Znacznie gorzej wypada informowanie za pomocą plakatów, ulotek czy broszur – takich działań nie podjęła niemal połowa gmin (45%). Aktywność gmin jest jeszcze niższa jeśli chodzi o informowanie w lokalnych mediach – aż 66% gmin nie wykorzystała lokalnych mediów (nawet gminnych gazetek) do poinformowania mieszkańców o uchwale. Niemal połowa małopolskich gmin nie zorganizowała żadnego spotkania dla mieszkańców w celu przekazania informacji na temat zmian prawnych.

Analizując nadesłane odpowiedzi można również wyciągnąć wniosek, że gminy, w których pracuje eko-doradca, są zazwyczaj znacznie bardziej aktywne od tych, które nie zatrudniają tego typu pracowników.

Analiza odpowiedzi

Pytanie 1:

W jaki sposób gmina informuje o uchwale antysmogowej na swoich stronach internetowych i profilach społecznościowych?

Na pytanie pierwsze **nie udzieliło** odpowiedzi lub nie podjęło adekwatnych działań łącznie 29 gmin czyli 15,9%.

Na pytanie pierwsze odpowiedzi **udzieliło** 168 gmin (92%). Spośród nich:

- 91 (50%) zamieściło informacje o uchwale antysmogowej na stronie internetowej gminy w aktualnościach, w tym 11 (6%) również na profilu internetowym gminy na Facebooku i 2 (1%) również w zakładce¹;
- 64 (35%) zamieściły informacje o uchwale antysmogowej na stronie internetowej gminy w specjalnej zakładce poświęconej ochronie środowiska/powietrza, w tym 16 (9%) również na profilu internetowym gminy na Facebooku i 1 również w aktualnościach;
- 15 (8%) nie zamieściło żadnej informacji o uchwale na swojej stronie internetowej;
- 3 umieściły informacje jedynie na profilu na Facebooku;
- 2 umieściły informacje na stronie gminy poświęconej ekologii (Wierchosławice, Zielonki).
- Miasto Kraków zamieściło również informacje w dwóch aplikacjach mobilnych.

W większości gmin przekazane informacje były rozbudowane i przystępne albo kierowały do informacji zamieszczonych na stronie <https://powietrze.malopolska.pl/> choć zdarzały się gminy które przekazały lakoniczną informację czy wręcz jedynie zamieściły link do pliku pdf.

1. Chodzi o stałe miejsce na stronie internetowej poświęcone danej tematyce

Pytanie 2:

Jakie publikacje (ulotki, plakaty, broszury) gmina wydała w celu poinformowania mieszkańców o uchwale antysmogowej?

Na pytanie drugie **nie udzieliło** odpowiedzi lub nie podjęło adekwatnych działań łącznie 81 gmin czyli 45%.

70 gmin (38%) dystrybuowało plakaty i ulotki przygotowane w ramach projektu LIFE lub przez Krakowski Alarm Smogowy, w tym 15 dodatkowo przygotowało własne materiały informacyjne a 3 dystrybuowały materiały wydane przez Stowarzyszenie Metropolii Krakowskiej (SMK). 21 (12%) gmin wydało jedynie materiały własne (zazwyczaj w prostej formie wydrukowanej informacji tekstowej). Trzy gminy korzystały wyłącznie z materiałów przygotowanych przez SMK a jedna z materiałów SMK i własnych. Gmina Mucharz wydała ekoporadnik.

Gminy rzadko udzielały informacji w jaki sposób dystrybuują ulotki, jednak wśród udzielonych odpowiedzi pojawiły się:

- plakaty na tablicach ogłoszeń,
- ulotki na stolikach w urzędach, domach kultury, szkołach itp.,
- rozdawanie ulotek dzieciom w szkołach, podczas pikników ekologicznych, zebrań wiejskich i innych spotkań lub imprez masowych,
- informowanie podczas przeprowadzanych kontroli posesji,
- załączanie ulotek do lokalnej prasy,
- kilka gmin rozesało ulotki do mieszkańców listownie bezpośrednio, a także wraz z ankietami dot. inwentaryzacji systemów ogrzewania, informacją o zmianie opłat, do mieszkańców oczekujących na wymianę kotła z dofinansowaniem, do mieszkańców oddających rażąco mało śmieci.

Pytanie 3:

Jakie działania medialne podjęła gmina w celu poinformowania mieszkańców o uchwale antysmogowej?

Na pytanie trzecie nie udzieliło odpowiedzi lub nie podjęło adekwatnych działań łącznie 121 gmin czyli 66%. 48 gmin (26%) zamieściło informacje o uchwale antysmogowej w lokalnej prasie, ponadto 9 (5%) w prasie regionalnej/ogólnopolskiej. 11 gmin (5%) udzieliło wywiadów do lokalnego radia i telewizji.

Pytanie 4:

Jakie spotkania, szkolenia, warsztaty gmina zrealizowała w celu poinformowania mieszkańców o uchwale antysmogowej?

Na pytanie czwarte **nie udzieliło** odpowiedzi lub nie podjęło adekwatnych działań łącznie 83 gmin czyli 46%. Na pytanie czwarte nie odpowiedziało 21 (12%) gmin.

62 (34%) gminy nie organizują spotkań/warsztatów dla mieszkańców informujących o uchwale antysmogowej jednak 18 (10%) spośród nich realizuje wybrane działania powiązane z tematyką czystego powietrza, takie jak: bieg o czyste powietrze, spektakle i konkursy dla dzieci, prelekcje w szkołach na temat niskiej emisji i smogu, pokaz kotłów, spotkania dot. programów wymiany kotłów, spotkania dot. oze, spotkania edukacyjne dot. zakazu spalania śmieci, spotkania z kominiarzami, spotkania z księżmi, lekarzami, nauczycielami, dyrektorami szkół, sprzedawcami kotłów.

Najwięcej o uchwale antysmogowej mieszkańców informowano podczas zebrań wiejskich (41 gmin – 23%). 34 gminy (19%) deklarują, że zorganizowały przynajmniej 1 spotkanie dla mieszkańców na temat uchwały antysmogowej, a 18 (10%) poruszało tą tematykę podczas innych spotkań np. dotyczących programów wymiany kotłów. Prelekcje/zajęcia dla dzieci odbyły się w 30 (16%) gminach, a w 31 gminach (17%) informacje o uchwale przekazywane były podczas imprez masowych takich jak na przykład festyn, dożynki, piknik ekologiczny (8 gmin), dzień czystego powietrza, dzień ziemi, stanowisko ekodradcy na rynku (2 gminy), badania spirometryczne (1 gmina).

**Do aktywnych gmin, które prowadzą różnorodne działania zaliczyć można:
Wieprz, Nowy Targ, Miechów, miasto Gorlice, Dąbrowę Tarnowską, Andrychów,
Radziemice, Kamionkę Wielką, Chełmiec, Raciechowice, Słomniki, Skawinę, Kraków.**